

ПІДПІЛЬНЕ ВИДАННЯ ОУН “НАШ КЛИЧ “ВОЛЯ НАРОДАМ І ЛЮДИНІ” – НАЙБІЛЬШ ПРОГРЕСИВНИЙ КЛИЧ У СВІТІ”

Стаття невідомого автора “Наш клич “Воля народам і людині” – найбільш прогресивний клич у світі” видана окремою брошурою у підпіллі в 1952 році. Формат видання – 13,5x18,5 см, обсяг брошури – 14 сторінок. Наразі невідомий ані її наклад, ані в якій із підпільних друкарень її надруковано. На обкладинці зазначено, що публікація є передруком із журналу “Революціонер-пропагандист” (число 6, 1949 рік) – видання крайового осередку пропаганди ОУН Подільського краю. Стаття не підписана, ймовірний автор роботи – один із провідних ідеологів, член Проводу ОУН, заступник Голови генерального Секретаріату УГВР, підполковник УПА Осип Дяків-“Горновий”.

Автор висвітлює ключові моменти ідеології українського визвольного руху, зокрема проблему об'єднання антиімперських сил поневолених. В офіційній пропаганді ОУН-Б гасло “Воля народам! Воля людині!” вперше з'явилося ще в грудні 1940 року. “Ми українці, – зазначалося у виданому тоді “Маніфесті”, – підносимо прапор нашої боротьби за свободу народів та людини”¹. З того часу це гасло стало визначальним в діяльності ОУН, у її програмових документах, зокрема в ухвалах другого та третього збору організації. Із створенням Української Повстанської Армії, а відтак і Української Головної Визвольної Ради воно стає провідним мотивом пропаганди та ідеології цих структур, а у 1946 р., з постановою на еміграції Антибільшовицького блоку народів, головним гаслом і цієї організації. ОУН та УПА видали сотні листівок, в яких роз'яснювалася його суть, насамперед представникам інших народів.

Після Другої світової війни головний напрям боротьби українського визвольного руху був спрямований проти радянської тоталітарної системи. За цих обставин це гасло було підпорядковане згуртуванню поневолених Радянським Союзом народів, зокрема Центрально-Східної Європи, на боротьбу за національне визволення та демократію. Особливий наголос робився на викритті справжньої суті радянського режиму та обґрунтуванні власної концепції антитоталітарної національно-демократичної революції.

Власне особлива значимість пропонованої увазі читачів статті і полягає в тому, що її автор розкриває головні засади ідеології ОУН та УПА, чітко простежує нерозривний зв'язок між національним та соціальним визволенням, стверджує, що гарантією створення міжнародної системи, побудованої

¹ ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби. 1929–1955. Збірка документів – Видання Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів, 1955. – С. 21.

за принципом національного самовизначення, має бути соціально-політичний устрій, опертий на засадах демократії. Український визвольний рух він розглядає як складовий елемент загальної протиімперської боротьби поневолених народів. Запоруку успіху його боротьби автор вбачав у здатності поневолених народів до визвольних революційних дій. Пророчість цих слів підтверджено самою історією – друга половина двадцятого століття була добою визволення народів та розвалу імперій. Зрештою після розпаду СРСР здобув державну незалежність й український народ. Викладені у статті невідомого автора концептуальні засади звільнення поневолених народів від чужоземного панування та побудови міжнародних відносин на принципах національного самовизначення та взаємоповаги не втратили свого значення і на початку XXI століття.

Стаття публікується із копії підпільного видання ОУН, яка зберігається в архіві Центру досліджень визвольного руху.

НАШ КЛИЧ “ВОЛЯ НАРОДАМ І ЛЮДИНІ” – НАЙБІЛЬШ ПРОГРЕСИВНИЙ КЛИЧ У СВІТІ

Усе величне, все найкраще, все вимріяне, на висоту чого могла піднятися будь коли людська політична думка, вміщається в передовому гаслі Української Національної Революції: “Воля народам і людині”. В гаслі цьому визначається напрямна нашої революції, її основний зміст, її головна суть. Не розуміючи глибокої суті цього гасла, не можна зрозуміти, в чому саме лежить необхідність в здійсненні і розвитку Української Національної Революції, яка сьогодні відбувається в надрах українського народу, яка щораз сильніше визначає свою печать, свій стиль на його духовності і яка щораз виразніше виходить поза українські національні рамки і стає справою міжнародною.

Основною метою Української Національної Революції сьогодні – це Українська Самостійна Соборна Держава. Цієї мети ніколи і ні за яку ціну ми не підмінємо. Це тому, що, по-перше, УССД являється одною (найважливішою) з цілей, що її визначає наш клич “Воля народам і людині”, і, по-друге, лише наявність незалежної Української Держави може стати надійною передумовою і справжньою гарантією того, що основний клич нашої революції торжествуватиме свою перемогу.

Хоч найважливішою метою нашої теперішньої протибольшевицької боротьби є Українська Самостійна Соборна Держава, то, незважаючи на те, гасло “Воля народам і людині”, видвинене Українською Національною Революцією, не втрачає свого міжнародного значення.

Що несе людству це гасло, який його справжній зміст?

Відповіді на це запитання – значить доказати, що клич “Воля народам і людині” є кличем, який не має нічого спільного ні з “Декларацією прав людини” великої французької революції, ні з Вільсонівським чи Ленінським гаслами про право націй на самовизначення, ні з принципами статуту т. зв. Організації Об’єднаних Націй, що ніби гарантують свободу людині і право націй на суверенне життя.

Як відомо, велика французька революція (почалася в 1789 році), яка проводилася під мобілізуючими гаслами “вільність, рівність і братерство”,

напа на увазі розв'язати тільки ті питання, що стосувалися прав людини і громадянина. Проблема волі народів, що пригноблювалися, не входила тут в рахунок, бо сама революція мала зразу суто французький внутрі-суспільний характер. Насправді і громадянські свободи декларувалися лише на папері, оскільки французька революція не врахувала того, що замало є звільнити громадян від пут абсолютистичної влади королів і феодалів, не створюючи при цьому такого ладу, який би надовго гарантував здобуті громадянські свободи. Демократичний лібералізм, який в деякий час після французької революції визначав у Франції, як пізніше і в інших країнах, т. зв. громадські свободи, не врятував, проте, більшості громадян перед новим закабаленням з боку капіталістів і поміщиків, які, вміло використовуючи молодий демо-ліберальний лад, стали справжніми гробокопателями громадських свобод, здобутих під час революції, стали експлуататорами у відношенні до робітництва і селянства.

Якщо візьмемо до уваги чотирнадцять точок американського президента Вільсона, в яких він декларував національне самовизначення народам світу, то мусимо ствердити, що це був тільки політично-пропагандивний жест представника країни, яка прагнула здобути популярність. Інакшим він і не міг бути, оскільки не було тоді такої сили, яка б і схотіла, і змогла діяти проти несправедливої розв'язки міжнаціональних проблем в Європі і в других частинах світу. Вільсонівські точки про державно-національне самовизначення народів світу навіть не передбачували, а тим більше не мобілізували відповідної сили, яка б була скерована проти імперіалізму, що виявлявся в загарбуванні та поневоленні народів і в колоніальній системі, встановленій серед нерозвинених і малорозвинених народів Азії і Африки.

Зупиняючись на лєнінських тезах про право нації на самовизначення і державне відокремлення, які проголошували большевики напередодні жовтневої революції, нам приходится вказати на ці тези, як на пропагандивно-тактичний маневр. Відомо всім, що внаслідок березневої революції в Петрограді 1917 р. і других районах царської Росії поневолені царизмом народи розпростерли свої крила до вільного льоту. Майже всі неросійські народи, що пригноблювалися царською Росією, – український, білоруський, фінський, литовський, латвійський, естонський, народи Кавказу і Середньої Азії – приступили до будови своїх незалежних національних держав. Прагнення до волі в усіх цих народів було таке велике і таке непохитне, що з ним мусіли числитися російські большевики, які готовилися стати переємниками царської імперії в цілому. Не маючи в даний момент змоги практично виступати проти національних революцій, які стихійно, мов ураган, пронеслися на всіх просторах царської Росії, большевики вжили всіх заходів, усяких прийомів для того, щоб революційний вогонь повсталих народів спрямувати у невлас-тине русло, щоб революційне кипіння використати у своїх егоїстичних, чисто імперіалістичних цілях. Вони під прикриттям лицемірних ними розголошуваних гасел про право нації на самовизначення аж до віддержавного відокремлення зуміли в значної частини широких мас поневолених царською Росією народів, здобути бажану для себе популярність – популярність поборників національної свободи і викликати враження, що вони прагнуть до перебудови царської тюрми народів у систему вільних народів, але можуть це зробити не шляхом національних, а т. зв. соціалістичних революцій. Це, мовляв, тому, щоб зразу звільнити всіх трудящих від капіталістів та поміщиків,

щоб вони не могли більше експлуатувати трудящих, щоб трудящі мали змогу зажити вільно і щасливо. При цьому більшовики хитро намагалися переконати народи, що національне визволення народів є справою другорядною, що національне питання народів повинно підпорядкуватися загальному планові соціалістичної революції, тобто планам російських більшовиків, які себе проголосили реалізаторами більшовицької революції. Вони намагалися закріпити у свідомості повсталих народів переконання, що імперіялістами є тільки царизм і національна буржуазія, а ніколи російські більшовики. Видвигаючи ленінський клич про право націй на самовизначення, більшовики хотіли, таким чином, послабити чуйність народів, приспати їхнє недовір'я до російських імперіялістів взагалі, які, байдуже, під білим, чи червоним кольором, завжди прагнули і прагнуть до "єдиної невідомої". Свою ціль вони в певній мірі досягнули. Послугуючись брехливою пропагандою і військовою силою, більшовики, за малими виїмками, окупували терени бувшої царської імперії і, таким чином, підтвердили, що їхній клич про національне самовизначення аж до державного відокремлення являється звичайним пропагандивним трюком. Існування нової російської імперії т. зв. ССРСР, її понад тридцятилітня практика нелюдського національного і соціального поневолення багатьох народів і майже двохсот мільйонів працюючих ще більше показують, що згаданий ленінський клич був лише пропагандивним і глибоко протинародним кроком.

Нічого доброго не можуть чекати поневолені і загрожені імперіялізмами народи і від т. зв. Організації Об'єднаних Націй, яку покликали до життя і в якій забезпечили свою перевагу, своє керівне становище великодержави. Одна з них – ССРСР, що поневолює десятки народів і загрожує усім іншим народам світу, являється запеклим поборником права "вето" в Раді Безпеки ООН, яким користуються лише великодержави (США, Англія, ССРСР, Франція, Китай) і яке прекрасно показує, що ця організація збудована за принципом нерівноправності усіх народів, великих і малих, за принципом упривілейованого становища великодержав. Отже, показує, що ця організація не може захищати справедливі життєві інтереси всіх народів і держав, малих і великих, а раз так, то зовсім ясно, що вона не охороняє і не може охороняти природних інтересів людини взагалі, її природні свободи, не дбає і не може дбати про її всесторонній розвиток.

Так, отже, бачимо, що дотепер ідея волі народів і людини не мала справжніх поборників. Справжніми поборниками ідеї волі народів і людини на сьогоднішньому етапі Української Націоналістичної Революції являються українські революціонери – члени Організації Українських Націоналістів (ОУН), керовані Степаном Бандерою, і всі учасники Української Повстанчої Армії (УПА), учасники визвольного підпілля та всі ті, які з ними співпрацюють.

Наш клич "Воля народам і людині", як про це говорить вже сама його природа, звернений проти імперіялістів усяких мастей. Бо лише тоді, коли внаслідок революційних дій поневолених і загрожених народів будуть знищені всі імперіялісти, коли на їх руїнах заіснує новий справжній лад – система вільних національних держав, лише тоді велика ідея волі народів і людини може справді тріюмфувати. Система суверенних держав, побудованих за етнографічним принципом, матиме силу, щоб такий тріумф забезпечити. А цю силу черпатиме вона з дружніх взаємовідносин одних з одними, з щирости

і довір'я між ними, що можливе в час неіснування старих імперіялізмів і при відсутності охоти в кого-небудь з членів системи національних держав до здійснення нових загарбницьких кроків.

Але чи, і якщо так, то що може забезпечити перед можливими новими ворогами дружби і волі народів і людини?

По-перше, те, що народи, виховані в душі ненависти до рабства, насильства й імперіялізму, повинні будуть виявити максимум пильности, щоб всяка імперіялістична кліка, що народжується, ліквідувалася самим народом, серед якого виникає.

По-друге, те, що всі народи, що творитимуть міжнародну систему дружби і міжнародного співробітництва, повинні спільно намагатися не допускати до народження порушників дружби і ворогів свободи, а тоді, коли б ті порушники таки народилися і намагалися здійснити свої протинародні пляни, тоді ті народи повинні бути спроможні своїми спільними силами ліквідувати їх.

Далі, вороги волі народів і людини народжуються, звичайно, лише там, де нема справжньої демократії, такої, яка передбачається нашою програмою (а такої, вважаємо, зараз нема ніде); де при владі є несправжні (в повному значенні того слова) представники і поборники життєвих інтересів цілого народу, які є поборниками інтересів лише деяких суспільних клас чи прошарків, або є виразниками в більшій чи меншій мірі чужих народним масам вузькопартійних ідей і тенденцій та які на практиці тільки те й роблять, що, яким би то не було чином – чи способом використання інших суспільних клас, прошарків, партій, чи шляхом поневолювання чужих народів, чи так і так, – захищають інтереси цих суспільних клас, прошарків, політичних партій. Суспільства, які своїм життєвим гаслом не тільки зроблять гасло “Воля народам і людині”, а й будуть послідовно боротися за його повне здійснення, такі суспільства будуть остаточно позбавлені суспільних клас з їхніми суперечними одні одним інтересами, і народні маси матимуть повну змогу вибрати на своїх керівників справжніх загальнонародних представників – представників праці фізичної і умової, представників селянства, робітництва і трудової інтелігенції, які (селяни, робітники, інтелігенція) не матимуть різних економічних і політичних інтересів, а інтересом кожного з них буде дбання про добро всіх. І керівники таких суспільств дбатимуть лише про загальнонародні інтереси, про інші (класові) не могтимуть дбати (бо як клас не буде, то й класових інтересів не буде). А раз так, то такі керівники не можуть бути зацікавлені у використанні, в гнобленні будь-яких громадян своїх країн. І саме тому вони не могтимуть перетворитися в кліку і експлуатувати свої та стреміти до поневолення і поневолювати чужі народи. А якщо навіть такі керівники і виявили б в даний час охоту перетворитися в кліку, то вони скоро були б знищені своїми народами, бо вони б були самі й слабкі – серед народів вони не знайшли б для себе ніякої піддержки. Бо ж, зрозуміло, безкласові демократичні суспільства, цілком природно, не могли б дати піддержки тим, що хочуть діяти проти народних інтересів, інакше ці суспільства виступали б проти себе самих, що в цьому ж випадку є природно неможливе. Отже, з цього усього виходить, що імперіялізм є лише там, де суспільство поділяється на класи і де здійснюється експлуатація людини людиною. Але ще візьмімо тут під увагу таке. Дане безкласове демократичне суспільство, яке є одним зі звен системи вільних національних держав, існує

вже певний час. Його керівники, демократичним шляхом вибрані, є справжніми народними представниками. Інших інтересів, як інтереси народу, вони не мають. Вони пристрасно бажають буйного розцвіту свого народу. Вони зі свого боку роблять все можливе, щоб той розцвіт забезпечити. І вони не думають стати клікою. Але в даний час у них, скажімо, народжується переконання про те, що їхній народ може добитися такого розвитку, що може стати провідним народом, "керівною нацією", і, вже само собою розуміється, про те, що це можна досягнути лише єдиним шляхом – шляхом імперіялізму. І ці керівники намагаються переконати свій народ в тому, що він повинен стати на цей шлях. Отже, чи остаточно можуть вони, ці керівники, добитися цього, чи можуть вони повести свій народ цим шляхом на шкodu системі вільних національних держав, отже, на шкodu ідеї волі народів. Ні, для цього вони не повинні мати змоги, бо той народ, хоч би він і бачив, що його керівники не мають на увазі своїх особистих інтересів, народ свідомий того, які він користи має від системи вільних національних держав (це є гарантія його самостійного існування, його розвитку), повинен би боятися стати на рекомендований йому шлях, бо той шлях, як про це свідчить історія людства, є шляхом непевності, багатьох небезпек і можливої національної катастрофи. І цей народ, замість стати на імперіялістичний шлях, повинен би усунути таких своїх керівників.

На цьому місці необхідно підкреслити, отже. Ні. Можемо сміло твердити, що як не може бути мови про повний тріумф ідеї волі всіх народів без знищення усіх імперіялістів, так не може бути мови про справжню волю людини без створення безкласового суспільства, без справжнього внутрішньодемократичного устрою цього суспільства. Тому ми віримо, що прийде час, що всі вільні народи не могутимуть не захоплюватися і не завести в себе такого прогресивного внутрідержавного устрою і соціального ладу, який передбачається в програмі ОУН, – ладу, який гарантуватиме відсутність експлуатації людини людиною, ладу безкласового суспільства, ладу справжнього народоправства.

Які ж маємо передумови для того, щоб наш клич "Воля народам і людині" успішно реалізувався?

У сьогоднішньому світі є сили, що поневолюють одних народів, більше або менше узалежнюють від себе інших, загрожують ще іншим. Це сили загарбницькі, імперіялістичні, тобто сили протинародні. Але є й інші сили. Це сили антиімперіялістичні – сили народів, що поневолюються, сили народів, що так або інакше узалежнюються від сил імперіялістичних, сили народів, що так або інакше загрожуються імперіялістами. Між цими рішучо противними собі силами ведеться боротьба. Бо імперіялісти намагаються не тільки закріпити, а й значно поширити свої теперішні позиції, а поневолені, узалежені і загроженої народи прагнуть визволитися, незалежитися, забезпечити свою суверенність, тобто прагнуть ліквідувати ті позиції імперіялістів. Поки що перевагу в цій боротьбі мають імперіялісти. Але це зовсім не значить, що взагалі сили народів є менші від сил імперіялістів. Ні. Можемо сміло твердити, що антиімперіялістичні сили є далеко більші, ніж сили імперіялістичні. Сьогоднішня їхня слабкість є лише в тому, що вони поки що роз'єднані, не сконсолідовані, що є наслідком тимчасової несвідомости значного числа тих народів у тому, що в них є великі сили, але вони поки що дрімають, що їх треба і можна розбудити і спільно привести в дію, спрямовану на захист

своїх народних прав і інтересів, і що така дія була би спроможна успішно знищити всякий опір, ставлений імперіялістами. Сили ці в переважаючій своїй більшості в потенції, а не в дії. Для них працює час і вони з часом вповні виявляться, їхній тріумф в майбутньому. Нашу віру в це скріплює народження і існування Антибольшевицького Блоку Народів (АБН), в якому вже об'єдналося певне число поневолених і загрожених большевицькими хижакками народів. АБН робить заходи для створення широкого фронту боротьби народів проти дикого московсько-большевицького імперіялізму, боротьби, яка б знищила московську імперію ССРСР, внаслідку чого на її руїнах повстав би союз держав вільних народів, що дало б тим народам змогу створити в себе безкласовий суспільний лад, що єдиний може забезпечити і справжню волю людини. І є та будуть можливості для того, щоб АБН таку боротьбу остаточно zorganizувати.

До найбільш сприятливих обставин створення такої боротьби зараховуємо: 1) те, що АБН являється рішучим поборником ідеї волі народів і людини, ідеї, що її у формі клича "Воля народам і людині" видвигала Українська Національна Революція, ідеї, що є найпередовішою в сьогоднішньому світі; 2) те, що завзята визвольно-революційна протибольшевицька боротьба українського народу, очоленого визвольно-революційними організаціями ОУН-УПА-УГВР, якої розголос вже вспів розійтися широко, поза межами України запалює на протибольшевицьку боротьбу інші поневолені ССРСР народи; 3) те, що велике невдоволення народів і працюючих ССРСР, яке повстало на ґрунті жажливого національного і соціального гноблення їх большевиками і яке щораз то збільшується (бо збільшується гноблення), переходить вже в різних районах ССРСР (і поза Україною) в одверті виступи населення проти московсько-большевицьких злочинців.

"1. Наші політичні і суспільно-економічні ідеї – найпередовіші ідеї сучасного світу. Вони формувалися у нас в основному під час зустрічі нашого руху з широкими масами Советського Союзу. Наша програма найкраще відбиває прагнення і потреби як широких працюючих мас, так і окремих народів ССРСР. Ми боремося проти гноблення і експлуатації большевицькою імперіалістичною клікою неросійських народів ССРСР – за перебудову ССРСР на принципі самостійних національних держав усіх народів, за свобідне здійснення кожним народом права на самостійне державне життя. Ми боремося проти упривілейованого становища і вивищування російського народу в системі ССРСР, за дійсну рівноправність між усіма народами ССРСР, гарантовану системою вільних національних держав, за справжню, основану на цій рівноправності дружбу і співпрацю між ними. Ми боремося проти соціального гноблення і економічного визиску працюючих мас ССРСР новою експлуаторською класою большевицьких вельмож – за побудову справжнього безкласового суспільства, за справжню соціальну рівність, за таку владу в Державі, яка своїм найвищим обов'язком справді вважатиме служіння інтересам якнайширших народних мас, а не своїм імперіалістичним плянам. Ми боремося проти диктатури комуністичної партії, проти тоталітаризму усіх мастей, проти терору МВД і МГБ – за справжню демократію, за справжні громадські свободи, за справжні права людини. Ми боремося проти імперіалістичних воєн, проти імперіалістичних загарбань – за справжній мир і дружбу між народами, оперті на системі вільних національних держав усіх народів світу. Наші найвищі ідейні гасла – "Воля народам!" – "Воля людині!". Наші ідеї – це ідеї

справжньої соціальної волі, ідеї справжньої свободи людини і громадянина, ідеї справжньої рівності і справедливості. Лише здійснивши ці ідеї, народи Східної Європи і підбольшевицької Азії увійдуть в полосу свого справжнього розвитку і вийдуть, нарешті, на світові історичні шляхи.

2. В СССР існує також загальне соціальне і національне поневолення невдоволених мас большевицьким режимом. Невдоволені большевицькою системою широкі маси працюючих СССР – мільйони колгоспників, робітників, інтелігенції, в тому числі також і російської національності. Всі їх большевицька правляча кліка нещадно грабить, замучує непосильними нормами, примушує жити в найнужденніших умовах. Перед усіма ними постійно стоїть марево голодової смерті, марево довговічної тюрми, концтабору, емведівського переслідування, терору. Всі вони падають з ніг від втоми й голоду, всі вони непевні свого завтра. Всі вони бачать, що на їх очах, на їх поті формується нова експлуататорська, паразитарна кляса – кляса большевицьких вельмож, складена з верховодів партії, МВД, адміністрації, армії.

Невдоволені також окремі неросійські народи СССР. Большевицька правляча кліка відібрала в них усі національні права, т. зв. союзні республіки поставила на становище звичайних губерній колишньої царської імперії, звела до ноля т. зв. суверенітет цих республік. Московсько-большевицькі імперіялісти провадять політику жорстокого колоніального економічного грабежу окремих національних територій і народів, гноблять неросійські народи культурно, ставлять їх у цілком підрядне становище щодо російського народу. Все це мусить викликувати обурення навіть у національно малосвідомих народів” (П.Полтава – “Наша основна мета та революції в СССР як один із шляхів до неї”).

Наприкінці не зашкодить підкреслити, що факт прийняття Антибільшовицьким Бльоком Народів – оцим рішучим противником і ворогом найбільших ворогів національної волі, соціальної рівності та громадської свободи усіх народів і працюючих – російсько-большевицьких гнобителів – нашого клича “Воля народам і людині” як свого головного клича свідчить про те, що наші соціально-політичні ідеї є найпередовіші ідеї сучасного світу – вони мають загальнолюдське значення.

1952 р.